Массе а мехкий пролетареш, вlаштlкхета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера денз ◆ ЕРА, 30 СЕНТЯБРЬ, 1982 ШУ. ◆ № 117 (6683). ◆ Мах 3 кеп.

СОВГІАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

«СССР ХАЛКЪА ХЬЕХАРХО» ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ Э. Д. ВАСИНАНА ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР Лаккехьарча Совета Президиума

У К А З

Дешархошта хьехарна а коммунистически кхетам лена а къахьегна дина гlуланкхаш карагlдаларах «СССР халкъа хьехархо» яха сийлен цlи лойла нов. Васина Элеона Даниловнана — № 2 йолча юккъерча школа дешарна кхетам болда йолча директора заместитела, гор. Грозный, Нохч-Гlалгlай АССР.

СССР Лаккехьарча Совета Президиума Председатель Л. БРЕЖНЕВ.
СССР Лаккехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль, 1982 шу, 27 сентябрь.

«СССР ЮРТА БОАХАМА ЗАСЛУЖЕННИ БАЛХАХО» ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ НОВ. Н. А. ЭСМУХАМБЕТОВНА ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР Лаккехьарча Совета Президиума

У К А З

Юртбоахама производство дегlайоалаеча дукха лакюкъедахьарах «СССР юрта боахама заслуженни балхахо» яха сийлен цlи лойла нов. Эсмухамбетов Наурды Аккатевна — Нохч-Гlалгlай АССР Шелковски района «Шелковский» яхача паччахьалкхен племенной завода воккхагlча жа lуна.

СССР Лаккехьарча Совета Президиума Председатель Л. БРЕЖНЕВ
СССР Лаккехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль, 1982 шу, 27 сентябрь.

СССР МЕХКДАЬТТА ЧАККДОАХАЧЕИ МЕХКДАЬТТА ХИМИЧЕСКИИ ПРОМЫШЛЕННОСТА МИНИСТЕРСТВА «ГРОЗНЕФТЕОРГСИНТЕЗ» ЯХАЧА ПРОИЗВОДСТВЕННИ ОБЪЕДИНЕНЕ В. И. ЛЕНИНА ЦІЕРАГІЧА ГРОЗНЕНСКИ МЕХКДАЬТТА ЧАККДОАХАЧА ЗАВОДА РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР Лаккехьарча Совета Президиума

У К А З

Планаш социалистически декхарш кхоачашдеча толамаш дахарах СССР мехкдаьтта чаккдоахачеи мехкдаьтта химически промышленноста министерства «Грознефтеоргсинтез» яхача производственни объединене В. И. Ленина цlерагlча Грозненски мехкдаьтта чаккдоахача завода лойла РСФСР Лаккехьарча Совета Президиума Сийлен грамота.

РСФСР Лаккехьарча Совета Президиума председатель М. ЯСНОВ.
РСФСР Лаккехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1982 шу, 28 сентябрь.

СССР МЕХКДАЬТТА ПРОМЫШЛЕННОСТА МИНИСТЕРСТВА «ГРОЗНЕФТЬ» ЯХАЧА ПРОИЗВОДСТВЕННИ ОБЪЕДИНЕНЕ БУРУВ ТОХАРА БАЛХИЙН СТАРОГРОЗНЕНСКИ УПРАВЛЕНЕНА РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР Лаккехьарча Совета Президиума

У К А З

Планаш социалистически декхарш кхоачашдеча толамаш дахарах СССР мехкдаьтта промышленноста министерства «Грознефть» яхача производственни объединене бурув тохара балхий Старогрозненски управленена лойла РСФСР Лаккехьарча Совета Президиума Сийлен грамота.

РСФСР Лаккехьарча Совета Президиума председатель М. ЯСНОВ.
РСФСР Лаккехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1982 шу, 28 сентябрь.

СССР ПРОМЫШЛЕННИ ГІИШЛОИ МИНИСТЕРСТВА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ГІИШЛОИ УПРАВЛЕНЕ № 7 ЙОЛЧА ГІИШЛОИ-МОНТАЖНИ УПРАВЛЕНЕНА РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР Лаккехьарча Совета Президиума

У К А З

Планаш социалистически декхараш кхоачашдеча толамаш дахарах СССР промышленни [illegible] министерства Нохч-Гlалгlай гlишлои управлене № 7 йолча гlишлои-монтажни управленена лойла РСФСР Лаккехьарча Совета Президиума Сийлен грамота.

РСФСР Лаккехьарча Совета Президиума председатель М. ЯСНОВ.
РСФСР Лаккехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1982 шу, 28 сентябрь.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ВЕДЕНСКИ РАЙОНА ОРДЖОНИКИДЗЕ ЦІЕРАГІЧА КОЛХОЗА РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР Лаккехьарча Совета Президиума

У К А З

[illegible] РСФСР Лаккехьарча Совета Президиума Сийлен грамота [illegible]

РСФСР Лаккехьарча Совета Президиума председатель М. ЯСНОВ.
РСФСР Лаккехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1982 шу, 28 сентябрь.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ШЕЛКОВСКИ РАЙОНА «КОММУНИЗМ» ЯХАЧА КОЛХОЗА РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР Лаккехьарча Совета Президиума

У К А З

[illegible]

РСФСР Лаккехьарча Совета Президиума председатель М. ЯСНОВ.
РСФСР Лаккехьарча Совета Президиума секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1982 шу, 28 сентябрь.

СИЙЛАХЬЧА ЮБИЛЕЙШТА — ТХА СОВГІАТАШ!

Республика индустре толам

Нохч-Гlалгlайчен промышленносто ханал хьалха кхоачашъяьй юбилейни шера 9 бетта программа

СССР хьаяь 60 шу, Нохч-Гlалгlайчен автономе 60 шу, из ший лоlамагlа Россена юкъеяха 200 шу дизара сийна шерра социалистически яхь а йоаржаяь, республика индустре болхлоша ханал хьалха кхоачашъяьй продукцена юкъарча боараме а изделеи дуккхагlа долча тайпай а реализаци яра 1982 шера нийс бетта план.

Планал совгlа мехкага кхы тlа кхоачаргья 8 миллион сома мехьа тайп-тайпара продукци.

Яхье баьннарашта хьалха боагlа къаьнагlа йолча отрасла болхлой — мехкдаьттахой, цар планал совгlа Даьхенна деннад 100 эзар тонн мехкдаьтта, 65 миллион кубически метр газ.

Планаш ханал хьалха кхоачашъярца республика автономе юбилейна накъаьхкай «Красный молот», Гl. Ахриева цlерагlйола «Электроинструмент», «Электроприбор», «Промавтоматика» НПО, «Пишемаш» заводаш, дуккха кхыераш.

Производственни коллективашка кхоачашъеш я доагора-энергетически а материальни а ресурсаш кхом беш дlаахийтара, общественни производства эффективность айяра, арахеца продукци дикагlа хилийтара партен правительстван кийчъяь программа.

Къахьегама коллективашка тlа-тlа шерагlа ярхаш латт 1982 шера а цхьайтталагlча пятилетка шин шера а планаш ханал хьалха кхоачашъяра тlехьара яхь.

ГІИШЛОНХОЙ ТОЛАМ

Цхьайтталагlча пятилетка кхоалагlча шера хьалхарча ах шера баьча балха итогаш Нохч-Гlалгlай гlишлошъеча управленена чуйоагlача гlишлои организацешта юкъе кхоалагlа моттиг а яьккха къахьегача № 105 йолча дlа-юха лелача механизированни колонна гlишлошъерашта керда толам баккха карагlдаьннад укх деношка.

10 эз хьалха кхоачашъяьй цар дерригача технико-экономически хьокхамий нийс бетта план. Планал совгlа хьалдаь гlишлои балхаш 100 эзар совгlа сома мехьа за. Шоаш хоахача толамех бlувбеннача гlишлошъераша Буденно цlерагlча поселке хьаэдаш латта 55 квартира йола цlа йиьлагlча квартале эксплуатаце дlаэзала дезача мотта ер бутт бовлехьа паччахьалкхен комиссега дlа а делла вай республика дезача цlейшта сийлен къахьегама совгlат кийчде чlоагlо яьй.

Цар шоай дош кхоачашдергхдарах тешал ду из цlа хьалдеча Умаров Хасмагомеда кулгалдеча № 1 йолча участка толамашка кхежача, 63 процент тlехкхоачашъяьй участка коллективо нийс бетта сенподрядни балхаш дара план. хlаьта шоай [illegible] план кхоачашъяра хьокхамаш кхы а лакагlа [illegible].

Кадокиа коллективе шерра яьржача социалистически яхье дина хьалха латташ хьайоагlа А. Ситников, П. Черекина, Н. Кислицын кертe латтача бригадай гlишлоикой. Цар 20—40 процент тlехкхоачашъяь шоай сменни нормаш. Белгалдаьнна деза А. Ситникова кулгалдеча бригада коллективни хlоттадеха мит бетта [illegible] кхоачашъяь хилар.

* * *

Дукха тlехъайбиебаш шоай [illegible] 3 Нчаев кертe латтача № 0 йолча гlишлои-монтажни управлене болхлой а Тихан рапорт деннад цар [illegible] дола балхаш [illegible] нийс бетта план кхоа[illegible] хилара. хlаьта [illegible]

[illegible]

Р. АХШЕВ.

Рапорт лу Грозне

КПСС XXVI съезда исторически решенаш, цул тlехьагlа хиннача КПСС ЦК Пленумий сацамаш, цига КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева белгальяь положенеш ьыеодаши кхочаш а еш, Грозне къахьегамхоше [illegible] керра къахьегарца доагlаш дола декъа юкъеху цхьайтталагlча пятилетка заданеш толаме кхоачашъяра, вай мехка коммунистически общество хьалдаьра.

Политически къахьегамехьинар чlоагlо айденна сийлахьча юбилейшта — СССР хьаяь 60 шу, Нохч - Гlалгlайчен 60 шу, из ший лоlамагlа Россена юкъеяха 200 шу дизара накъаьхкай республика столица производственни коллективаш

«Хlара балха дийнахьа хьедар дуккхагlа хилийтаlа яхача дешдагlа юбилеашта сийне яь а йоаржаяь, грозненцаша болхама а культура а массе участникаша керда толамаш даьхад.

Ханал хьалха, 27 сентябре, товарни нормативно - цlенечен продукцена реализаци яра нийс бетта программе кхоачашъяьй.

Лакхарча дикала изделеш а товараш а арахецара план нормативно - цlенача продукце боараме 1,2-зза тlехкхоачашъяьй. Халкъа эша товараш арахецарех бахача моха бытовой гlуланкхаш дарей паччахьалкхен задани кхоачашъяьй. 53 миллион сома мехьа совгlа хьаьяй культурно - бытовой а кхоа-карта эша а хlамаш.

Нийс бетта план ханал хьалха кхоачашъяьй 25 предприяте, 500 цехо, участко, смено, 9500 гергача къахьегамхочо цхьайтталагlча пятилетка шин шера планаш хlаналo кхоачашъяьй.

Город дегlайоалаеча дикка доккха декъа юкъедихьад гlишлошъераша, керттера фондаш болх бе йолаелийтара нийс бетта задани ханал цхьа бутт хьалха 107,9 процент кхоачашъяьй, цу декъо производственни гlуланкхаште эша фондаш хьалъяр 125,6 процент кхоачашъяьй. Цу ханчукъа 60 эзар квадратни метр маха чубаза цlенош хьалдаьд. болх бе йолаелийтай 10 эзар телефонни номер йола АТС, «Орбита» яха фирменни тика, дlаэла кийчъяьй аэровокзала [illegible] эзе комплекс, 375 сег тlаэца поликлиникаш, 240 меьнги бола больница корпус, выставочни павильон, кхыйола объекташ.

Лакха оьсарпе йолча къахьегамца юбилейна накъаьхкаб транспорта, торговла, общественни кхачен болхлой.

Нийс бетта планаш юбилейни декхараш ханал хьалха кхоачашдарах рапорт луш грозненски предприятей болхлоша, специалисташа, кулгалдоша дlако лех пайде эцнеза йола тороцаш, шоай мизаш оарцагlдоах керда къахьегамца толамаш дахара, цхьайтталагlча пятилетка заданеш кхоачаш а тlехкхоачаш а яра.

Дикача къахьегама совгlаташца накъаьбаьхкаб вай республика сийлахьча юбилейшта Грозненски района «60 лет Октября» яхача совхоза хьайбаш леладераш. Укх шера бархl бетта планагlа паччахьалкхенга йохка йоагlар 1680 тонн йолаш цар ехкай 1720 тонн шура. Иштта шоай балха темпаш кхы тlа лакх а еш дика хьокхам гойташ къахьегад совхоза хьайбаш лелаераша укх бетта а. 20 сентябрь хьатlаотташ цар вlаштlехьдаьннад шоай нийс бетта паччахьалкхенга шура йохкара план кхоачашъе.

Из толам боаккхача царна доккха новкъостал даьд совхоза механизатораша. Шоай хашнахьа оарцагl а баьнна шортта моша доакъар хургдола культураш дlаерах, цул тlехьагlа царна лерттlа lунал дарах вlаштlехьдоал цахадлаш хьайбашта моша доакъар лоаттаде а, хlаьта дикза долаш уж lаьнгара дахара кхоачам хиллал из кийчде а. Аргlаш а даь дlаоттаьй 500 тонн йол, 2500 тонн ча, кlоагашка чуеллай 552 тонн сенажи 6940 тонн силоси, массехк бlаь тонн кхыча тайпара доакъар. Из кхы тlа кийчдеш да.

Къаьстта хьинар айденна къахьег доакъар кийчдеча Халилов Тlахlира, Малачиев Керама, Табогаев Туркос. кхыбараша. Хlаьта механизатораштa юкъе яьржача социалистически яхье халдаьза хьалхле йоахаш хьавоагlа Халилов Тlахlир. Хlара балха дийнахьа 100—120 тонн силос хьокх цо, нормагlа хьанха йоагlар 70 тонн йолаш.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

СУРТА ТlА: «60 лет Октября» яхача совхоза дикагlйола механизатор Халилов Тlахlир.

Н. ОКАРОВА сурт.

Бурув сихагlа а тохаш

Хьинареча къахьегамца белгалдаьнникхад УБР коллективо цхьайтталагlча пятилетка хьалхара шу. Кхы лаьгl а ца болийташ болх бу из карарча шера а. Республикан социалистически яхье дуникхза а котlнйиний управлене коллектив.

Шера 5 эзар метр кlоарга бурув а тохаш тlехlоарга скважинаш хьалъеча дlа-йола за 25 процентол кlеззигlа йоалаш лохьяр дукха социалистически яхье а яьнна тlехдаьнна болх беш йола бурувдеттарий бригадаш кlеззига яц Старогрозненски УБР-е. Цу наьха кашдатораш ба В. Д. Швецов кертe латтача бригада бурувдеттараш 525 метр сташо - бетта бурув [illegible] коммерчески сухал а йолаш «Грознефть» объединене дуккхашка [illegible] да хlам [illegible] нит бетта 5025 метр [illegible] бригада [illegible] Цу йолча [illegible] 811 эзар сома мехьа [illegible] Нохч-Гlалгlайчен [illegible] хьалъяр [illegible]

[illegible] Ну гlуланкхаш бинна [illegible] КПСС Нохч-Гlалгlай [illegible]

нефть» объединене еррига бурув деттача бригадашка из кхъедоаладелга.

Керда болам хьал а лаьца социалистически яхье яьиналр бурув деттарий цхьайтта бригада. хlаьта хlанз уж 20 я, царна юкъе йиъ тхилраш а йолаш.

Цу юкъа дуккхал тха Старогрозненски УБР-а цхьайи шерали ах шерали кlеззигlча хана хьалйоаь йиннай № 17 йола Северо-Минеральни № 2 йола Северо - Старогрозненскаи яха [illegible] йола скважинаш. Уж хьалъеш царга дlахlа да эначул шоаза тарга кlеззигlа а № 16 йола Северо-Минеральни [illegible] 70 процент кlеззигlа а, [illegible] Северо-Старогрозненски — 73 процент, [illegible] Северо-Минеральни — 40 процент, хlаьта 1003 йола Андреевски — 12 процент.

Бурув тохара бригадаш [illegible]

Н. Кузнецов, В. Цаплин, Г. Рожков кертe латтача бригадай бурувдеттараш.

Тlехlоаргача скважинашта бурув тохача дика толамаш даха карагlдуал бурувдеттарашта болх дика вlаштlехьбоалахарах, къахьегамен производственни дисциплина чlоагlа хиларах. скважинашта бурув тохара технологи хlоараенна дика хоаш хиларах, къахьегама хьалха латта методаш, керда техникеи технологии [illegible] хаддаваа терко еш хиларах. Гlойна йола операцеш кхоачашъяра дlайода ха [illegible] вlаштlехьбаьникхаб бригадай болх.

[illegible]

доагlача тайпара социалистически яхь вlаштlехьъянкхарах. Хlара буровой йолаш а яхь лелаеча пятитысячиний хlара балха дийнахьа карагlдийнарий итогаш тlайола социалистически яхьа экран. Цу гlуланкха тlахьонам лоаттабеш а К. С. Гусейнов кертe латта буровой комитети буровойникара профгрупаш.

Бригадай коллективий болх дика хилара гlо ду производственни знанеш лакхъяю, шоай балха юкъе а йоалаеш къахьегама хьалха латта методаш lомаяро.

[illegible]

могга, гlеэлигьяр, цунца цхьаьна сваьжина хьалъярга дlайода ха а лоацъеш.

Балха тlа брак ца нийсйолийташ, аварешт дlаяхара эша ха кlезигъеш, дикагlа вlаштlехьдаха деза бурув тохара балхаш.

Укх балхаш деча, хьалха а санна, эгlара оцалагlа йола [illegible] а материально-технически [illegible] кертерча декъе лишача типоразмерашт чlоагlала категорехи йола [illegible] турбаш ца хилар. Тоьаш дац гидромониторни эффект йола [illegible] хlаьта цар [illegible] лакха яц. [illegible]

[illegible]

Н. [illegible]
Старогрозненски бурув тохара балхий управлене планови - экономически отдела начальник.

СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ

СССР Министрий Совет [illegible] 1982 шера 27 сентябре [illegible] 1982 шера 8 октябре [illegible]

КПСС Нохч-Гlалгlай обкомной комитетеи Нохч-Гlалгlай АССР Лаккехьарча Советеи торжественни собрани хьаеппарах бола хоам

КПСС Нохч-Гlалгlай обкомой Нохч-Гlалгlай АССР Лаккехьарча Совета Президиумий хоам бу 1982 шера 1 октябре город Грозне концертни театральни зале Нохч-Гlалгlай АССР 60 шу Нохч-Гlалгlайчен ший лоlамагlа Россена [illegible] КПСС обкомой [illegible] Лаккехьарча Совета торжественни [illegible] Торжественни заседани дlадолалу 18 сахьат даьча.

КПСС НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМ
НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ

Нохч-ГIалгIайче СССР халкъийн вежарашха болча дезала юкъе

КЪАМАШИ НАРОДНОСТАШИ МАССЕ А ОАГIОРАХЬАРА ДЕГIААХАРА ЛОАЦЦАЧА ХАНА СЕЛЛА ДУККХА ХIАМА ДАЬ СССР — ДЕРРИГАЧА ВАЙ ХАЛКЪИЙН ДАЬХЕ — САЙНА ПАЧЧАХЬАЛКХЕ ЙОВЗАЦ ИСТОРЕНА.

(«Советски Социалистически Республикийн Союз кIашагIъелла 60 шу дизарах» болчу КПСС ЦК соцам тIера).

Исторически юбилейни денош — Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шу из шийн лоIамагIа Россена юкъеяха 200 шу дизар белгалдоаккхаш республика къахьегамхоша лагалуви Сийлахь-боккхача Октябро, В. И. Ленина IалаьмаIе доккхача хьаькъало сийрдабаьккха хьабена никъ.

Вай мехка дерригача халкъаша вежарашха новкъостал а деш Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика башха-дика толамаш даьхад экономике, культуре, Iилме — коммунизм хьалъеча дерригача доакъошка.

Лоамашкара сердал

Нохч-ГIалгIай АССР хьалкхиначa 60 шера сийлахьа никъ баьб цуи къахьегамхоша Сийлахь-йоккхача вай Даьхен халкъий вежарашка болча дезала юкъе. Коммунистически парте кулгал а деш шоай деррига вахар оалгара эргадаьккхад цар. Нохч-ГIалгIайче — сийлахь-йоккхача социалистически паччахьалкхене ихьатарра бокъо йолчарна юкъе я. Республике заводашка, фабрикашка, кхашка, фермашка, организацешка а учрежденешка а оагIув оагIох а деха къахьегаш ба нохчий, гIалгIай, эрмалой, украинцаш, хIирий, аварцаш, черсий, 40 гаргга долча къамий викалаш. Массане а дешарIар цаI да цар — парте КПСС XXVI съезда решенеша экономика а социальни а даькъе де лаьрхIачун да кхачалнарба кхачар.

Халкъа боахам дегIабоалабеча толамаш дахарах советски халкъий вежарашка дола доттагIало кIаши довзду гIулакхаши чIоагIдеча доккхий хIамаш карагIдувлерах вай республикана ечиан Ленина, Октябрьски революце, Халкъий доттагIала орденаш.

Кхоъ орден делаю Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика IалаьмаIе чIоагIа къахьегамен политически уиза айенна накъаснай дезача цIейшта.

Дог гIоздоаха хувцамаш

Шийн автономе 60 шу дузаш 1 миллиони 200 эзари саг баха, дуккхача къамий дезал бола республика хиннай Нохч-ГIалгIайчех. Сийлахь-боккха Октябрь хилча дола республике баха нах 3-зза хIаьта городашка бахараш 8-зза дукхагIа хиннаб.

Баха нах алсамбалар республика социально-экономически дегIалра боккха лоархIам болаш да. Бахача наьах дукхагIдола дакъа болхлой масс я. ХIара шера дукхагIа хул общественни производстве къахьегараш. дегIа ух цар дешарен культурни боарам. Политически, культурни, экономически вахаре тIа-тIа хьинарегIа дакъа доаци кхалнаха.

ХIара къаман доккхагIча даькъо наьна мотт лерхI шоай къаман бар. Бакъда, тIехье шерагIа баркаш ба эрсий мотт. Цох е наьна мотт, е шоллагIа мотт лоархIараш дукхагIа хул. ХIана республике бахача хIара воргI сагах пхе паргIатта буйи эрсий мотт. Цо дика гIо ду республике дахача дерригача къамий культура айяра.

Республике хоалуш да дукха бераш дела. Республике бахача нахах 90 процентал дукхагIбараш Сийлахь-боккхача ОктябрагIа тIехьагIа баь ба. Цунна ихьана вай республика къоаной мохк ба. 6 эзарнел совгIа саг ва шоай 90 — 100 шу дизара юбилей эзьеш, хIаьта царех дукхагIбараш бIаь шерал тIехбаьнна ба.

Прогресса наькъагIа

Республика экономика чIоагIа кIийзе я дукха доакъош дола. чIоагIа дегIаена индустри хIаьта из дегIаяра лара — технически прогресс. Технически прогрессо шерра никъ хьабийллаб общественни производство айяра.

Советски Iаьдала шерашка Нохч-ГIалгIай автономни республикаx Къулбаседа-Кавказа региона воккха индустриальни район хиннай. Хьалхй керда отраслаш: химически, энергетически, машинаш ер, кхачаи, яйга Сийка дегIаух йоккха-ерш индустри — республика еррига промышленноста лара.

Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шера промышленни продукци арахецара 56-зза ал... [illegible] ХIанз республикан промышленносто ... [illegible] ... 1922 шарачул ... [illegible] ... продукци.

Промышленни производст... [illegible] ... кхоач республика ... [illegible]

тIехьайнса аграрни йист.

Алкха укх тIехьарча ткъаь шера республика городашкен юрташкен хьал а яь болх бе йолаялийтал 30-нел совгIа воккха промышленни предприятни керда производствеи.

Промышленность дегIаяздара ихьана кердача рабочашка хьа а хинна дегIа енна болхлой класс, царех керда промышленни центраш а еш. Уж я городаш МагIалбик, Гудермес, Аргун, болхлой поселкаш Горагорски, Чир-Юрт, Новогрозненски, Карабулак.

Нохч-ГIалгIайчен электростанцеша ихьан шера йоаккх паччахьа Россе ерригача электростанцеша йоаккхаш хиннар миссел электроэнергеи.

Республика вай мехка мехкдаьтта ихьиача районех цаI я. ЦаI я «IаьржагIа дошув» дешкара а бурув тохара а керда методаш экспериментально юкъехьоаккха рай-он. Республика промышленности а шерра ... [illegible]

бурув тохара сухал 1,8-зза дегIаденнай.

Геттара чIоагIа дегIаденнай машинаш ера. 1940 шерал тIехьагIа машиностроении металлообработкеи 45-зза айдениад.

Керда хьаьхелла гIишлони индустри. Грозненски Аргунски аьшкабетонни хIаммаш хьаю, цIенош хьаду комбинаташ, кирпишк ю механизировани производствеш.

ДIахо а дегIаух я кхачан яйга, хьун промышленность, индустре кхьдола доакъош.

Технически прогрессана доккха дакъа юкъехьух республика изобретателашеи рационализаторашеи. Дукхьал тIехьарча итт шера 148 эзар изобретени рационализатор предложени еши. Царех 119 эзар производства юкъейоалаьб. Царех баьнна экономически пайда 180 млн. сом ба. ХIаьта царга дIадахар экономически пайдал 20-зза кIезигагIа да.

Нохч-ГIалгIайчен индустре болхлоша Iилма-технически прогресс производствана интенсификаци ера лоархIаме лостам лерхI. Еррига отраслешка производствана Iилман техникан хьалхарча мулашка кхоачае чIоагIа лоIам болаш ба уж.

Кхом беча экономикагIа

Экономика дегIайоалаяра боккха лоархIам болаш да къахьегама овсарле айяр. 1980 шера дена 2-зза дегIаенай из промышленносте, хIаьта гIишлошъечa кхы а дукхагIа.

Производственни ха — из вай общественни рузкъа. ХIана республике ихьан сахьата хьабу 500 пар кога гIирс, 30 эзар кирпишк, хьадоакх 800 тонн мехкдаьтта, 300 эзар кубически метр газ. ХIаьта промышленноста еррига продукци — 250 эзар сома.

Къахьега ди, сахьат, минут тIа-тIа езагIа хул производство дегIа ме ух. Поаль хIара балха минута — из кхы юхадоагIаргдоацаш дайна общества рузкъа.

Керттерча производственни фондех пайда эцар юкъарчул доацаш гIулакх доагIаш да экономика кхом беш лелаярна. ХIара станока, трактора, комбайна низалах дикагIа пайда ме эц продукци арахецара кIезигагIа эш средстваш. Техникаx дикагIа пайда эцар, фондаша хьаьур дуккагIа хилийтар — дерригача халкъа гIулакх.

Бухсоццаш хулача производства эффективноста хьехамех лоархIамегIа ярех я продукце дикал. Дикал лакха хилча пайдане да продукци хьаераш а, дIазалрашта а, дерригача халкъа боахама а. Дикал лакхьаро торо хулийт бахача наьха хьашташ диллагIа кхоачашде, технически прогресс сихъе, экспортни тороаш шеръе.

Вай промышленносто дикала Знак йолаш арахец ши бIаь совгIа тайпа продукци. Дикала лакхехьара категори йола продукци ерригнех 35 процент я, цхьоалагIча категорех яр — 63 процент.

Къаман рузкъа алсамдаккхара, социалистически накоплени а потребление фонд а дукхагIа хилийтара чIоагIа эш хIаман кхом бари хьурмат дари. Республика халкъа боахаме из бахьан долаш хIара шера кходу 5 — 6 эзар тонн Iаьржа металлаш, 40 — 50 эзар тонн условни доагор, 100 млн. киловатт-сахьат электроэнерги, 300 эзарнел совгIа гигакалори кIовхал.

Республика къахьегамхой болх беш ба «Экономика кхом беш хилийта!» яхача девизагIа.

Юрта боахама лагIаш

Нохч-ГIалгIайчен юрта боахам чIоагIа дIааттаб индустриальни наькъ тIа, сихха дегIаух.

60 шера юрта боахам социалистически эрIабаккхарах юртарча къахьегамхоша дукхагIа яьхай юрта боахама продукци.

Колхозашкеи совхозашкеи хьаьлб йоккхий хьайбай комплексаш, шурий-товарни фермаш, птицефабрикаш.

1940 шерашца нийсдича республике дукхагIа яьккхай шура — 3-зза, дулх — [illegible]-зза, фоаш — 2,7-зза, тха — 8,5-зза.

1945 шера республике хии дезна лаьттан 10 эзар гектар дар. Цул тIехьагIа уж 8-зза дукхагIа я хинна 152 эзар гектар да.

Тешаме айлу кхиннара, бешамнигара, кемеш ... [illegible] ... 1947 шера дена яьхта ... [illegible] ... 2,1-зза.

баьцадаврий 1,5-зза айбеннаб Паччахьалкхена кIа дохьар 2,3-зза айденнад. Дикка дукхагIа доаких дуга.

Колхозийи совхозийи производстве боккха хувцам бир КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) исторически Пленумо. ДIадахача шераша чIоагIа тешавеш хьахьокх юрта боахам айбара парте баь сацамаш боккха наьари ... болаш болга. Юрт дегIайоалаяра, дерригача [illegible] хьал торо айяра парте ши йола йоаккхо хилар 1990 шерига кхачаллца йола СССР Кхачан программа.

Шии пятилетке (1971 — 1980 шш.) республике юрта боахамо ... [illegible] ... фондаш 2,5-зза дукхагIа ... [illegible]

эзарнел совгIа трактор, 6 эзар грузовой автомобиль, 2200 комбайн, итташ миллионаш сом мах бола кхыйола машинаши оборудованиш.

ЧакхIоахаш я юрта социальни программа.

Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама къахьегамхоша чIоагIа дегаш айдеииа тIайшар КПСС ЦК майски Пленума решенеш, цига нийсъеста Л. И. Брежнева яь доклад, хIаьта, производства ерригача тороех пайда а эцаш, укх шера а тIехьа Кхачан программа кхоачашъеча йоашкара доагIа дакъа юкъедаха кийча а ба.

Кердача гIирсий пятилеткаш

Социально-экономически программа кхоачашъеш республика гIишлошъераша экономикеи культуреи дIахо дегIайоалаяра материально-технически бала хьакхолл.

Паччахьалкхен средстваш дIаухийт керда предприятеш хьаяргa а йолаш йолчарна реконструкци ярга а, наха чубаха цIенош, школаш, берий учрежденеш, уйахцIено лоралрен культурни объекташ хьаяргa.

ДIадахача 60 шера республике капитальни гIирсаш хьалдарга дIалахийтад 8 миллиард сом гаргга.

ТIом чакхбаьнначул тIехьарча шерашка керттера фондаш юкъейоалаьй 6,3 миллиард сом, царех вхаш юкъейоалаьй тIехьарча шин пятилетке.

Хьалхара социалистически пятилетка дIайолаелча дена хьалъяьй йоккхий производствении а социально-культурни а объекташ.

Шитта, хьалхарча пятилетке цу хана Къулбаседа Кавказе эггара йоккхагIа хиина Коминтерна цIерагIа йола ТЭЦ.

ШоллагIча пятилетке болх бе йолалу мехкдаьттах лаьтташ доаха, ацетонови заводаш, маькха комбинат, кхыдара.

1946 шерал тIехьагIа, халкъа боахам юхиметтаоттабеча хана, хьал а яь болх бе йолаелар городашка Аргунера, Назранера, МагIалбикера, Гудермесера дукха промышленни предприятеш. Грозне болх бе йолаелар мехкдаьттахиче уникальни объект — каталитически риформинга установка. ЭЛОУ-АВТ яха установка, кога гIирса фабрика, кхыйола объекташ.

ХIара пятилетке хьалду дукха цIенош. 1946 шера дена республика городашкеи юрташкеи хьалдаьд 11 миллион кв. метр гаргга нах чубаха цIенош. царех кхоалагIа дакъа тIехьарча итт шера хьалдаьд.

ТIом дIабаьнначул тIехьагIа хьал а яь дешархошта дIаеннай 365 керда школа, 220 эзар дешархочоа лаьрхIа. Цкъа 30 эзар бер чуаца йиш йола деша даха ха йоацача берий учрежденеш, 4 эзар маьнги Iоттабе йиш йола больницаш хьалъяьй.

Деррига — сага вахар тоадара

ТIеххьарча пхийтта шера вай парте экономика чIоагIа тIаерзаьй советски наьха хьал-торо айяра.

Цу шерашка республика халкъа боахамера болхлойи гIулакхера нахи 120 эзар саг дукхагIа хиннаб. Материальни производства доакъошка шоаза дукхагIа хиннаб нохчехи гIалгIаехи бола болхлойи гIулакхера нахи.

Тахан халкъа боахаме яа лакхерен юкъера лаьрххIаи дешар дийша 80 эзарнел совгIа специалист. 1940 шераца нийсдича 11-зза дукхагIа ба уж, хIаьта лакхера дешар дийша специалисташ — 15-зза.

Хвдданза тоалу болхлой материальни хьал, эггара хьалха айлу алапи. 1960 шераца нийсдича 1980 шерара цхьан балхахочун бетта дола алапи шоаза дукхагIа хиннад.

Цахаддаш дукхагIа хул къахьегача хIара дезалга потребление общественни фондашкара дIакхоачар.

Бахача наха хьагIайоагIа доходаш алсамъяллара лардатIа дегIаух потреблени а. 1940 шера дена розничии товарооборот 12-зза айеннай. 2-зза дукхагIа хиннай республика городашкеи ... [illegible] ... вай юрташка кIезига яц хIанзара торгови центраш, быта цIенош, паргIата кафеш е столовеш.

Потребительски кооперацe духхьал цхьан шера республика юрташка бахача нахага дехкад 43 эзар сахьат, 7,5 эзар холодильник, 11 эзар радиоприемники радиолеи, 8 эзар телевизор, 5 эзар хIамаш юттa машина, цхьа миллион сом мах бола кхыдола товараш.

Советски Iаьдала шерашка вай халкъах хиннад дунен тIа эггара дукхагIа дийша долча халкъех цаI. Хьалха шоай йоазув доацаш хинна нохчийн гIалгIайн знаней лакхиленашка кхоачаш латт.

ХIанз юкъардешара школашка дешаш да 274 эзар бери кхуаш боагIараши вузашка, техникумашка, юкъерча лаьрххIача кхыча заведенешка деша енгIа 27 эзар студенти дешархой. Юкъара дешар Iомадарца цхьана профессиональни кийчо еш ва 17 эзар саг.

Дешара ерригача формаша юкъехьа ва республике баха хIара кхоалагIа саг.

Городашкеи юрташкеи бахача наха гIулакх деш я 425 культура дворецаши клубаши, 184 библиотека, 395 киноустановка, кхыйола учреж... [illegible]

Сага могашала ю йоакхо

Социальни программана юкъе йоккха моттиг кхоач сага могашала ега йоаьхонна.

ДIадахача шерашка уйахцIено лоралра сега гIайхийтай керда больницаш, поликлиникаш, аптекаш, берий бешамаш, яслеш. ДукхагIа хиннаб городашка а юртацка а лоиаш, юкъера медицински болхлой.

Советски Iаьдала шерашка баха нах больницашка Iажийбелга 17-зза, лорашна 35-зза айдениад.

Нахачи итт эзар сага кхоач 25 лор, юкъерча медицински персонала 73 болхло. ДегIаделькача капиталистически [illegible] мехкаш вархIал дикаа дукхагIа хул уж. Шитта, Великобританеи Японеи бахача 10 эзар сага 16 лор кхоач, Итале — 20, США — 22, Турке — 7, Иране — 3 гаргга.

Лаьхи болх беш хул 95 пионерски лагерь, цига пхелIаш 36 эзар бер а долаш.

БоккхагIчарна а бераша а лаьрхIа республике болх беш 11 санатори, саноIа лIа, профилактори а 2000 сага лаьрхIа. Инвалидашта эзар гаргга моттиг йола 5 цIа да.

ДIахо дегIаенна спортивни база. Республике я 9 стационарни стадион, нек д. 3 бассейн, 316 спортзал, 6 спортивни лагерь.

«Маяк» яхача назрановски совхозе доаркалла болх беш Галаева Миновси йола бархIашу да. Шийца къахьегаш болча кхыбола болхлой а сайна ше леладеча доахангара дукхагIа шура яккха гIерташ болх бу цо. ХIаьта шийна хьалхашка оттадаь дехкараш дика кхоачаш а ду. ХIара шера заданеш 10—15 процент тIехкхоачашъю хьалхалаттача доярко.

Галаева М… [illegible] халкъа депутатии Н… [illegible] районни Совета депутат я.

СУРТА ТIА: Галаева М.

З. БАТЧАЕВА сурт.

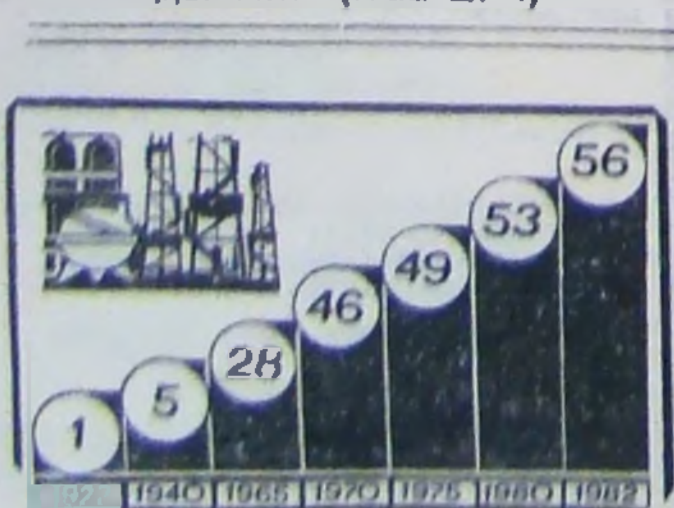

[illegible]

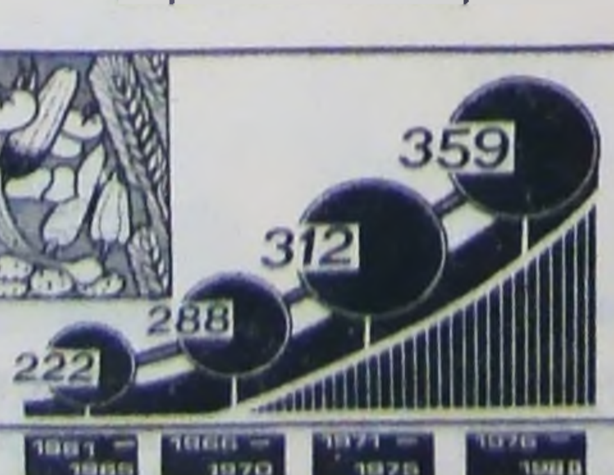
СУРТА ТIА: [illegible]

З. БАТЧАЕВА сурт.

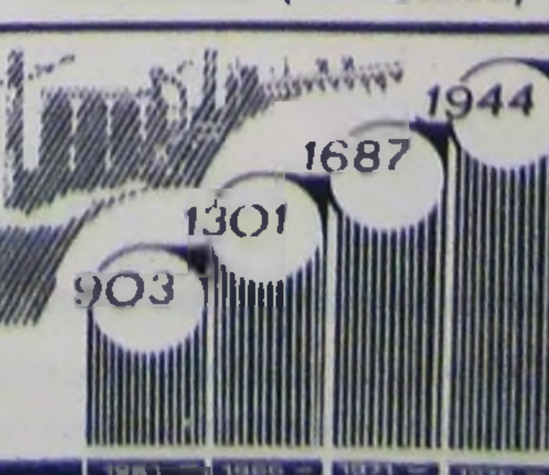
ПРОМЫШЛЕННИ ПРОИЗВОДСТВО ДЕГIАЯР (1922 ш.—1)

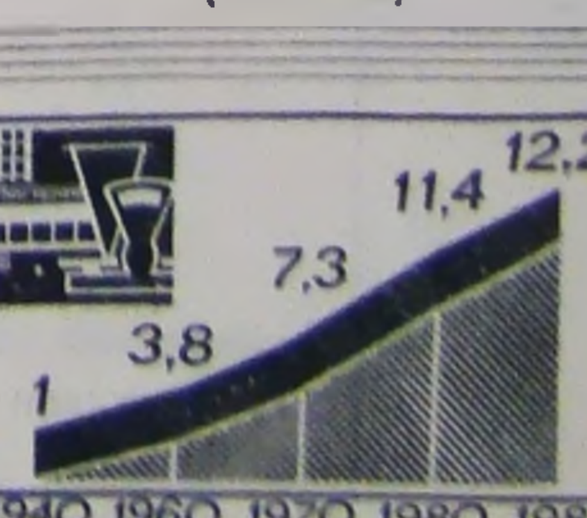
ЮРТА БОАХАМА ВАЛОВИ ПРОДУКЦИ (юкъера лаьрхIача шера—млн. сомаш)

ХАЛКЪА БОАХАМГА ДIАЯХИЙТА КАПИТАЛЬНИ ВЛОЖЕНЕШ (млн. сомаш)

РОЗНИЧНИ ТОВАРООБОРОТ (1940 ш.—1)

СОВГІАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ХАЛКЪА БОАХАМЕН КУЛЬТУРАН БОЛХЛОШТА РСФСР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Къахьегаме толамаш даха-рахи боахамен культурин гІирсаш хьалдеча хьинаре да-къа лацарахи РСФСР Лаккхе-хьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

1. **Агафоночкина** Лидия Ивановнана — халкъа депутатий Шелковской районни Совета исполнительни коми-тета отдела заведующена.
2. **Баландин** Николай Фе-доровича — «Ставрополь-промвентиляция» яхача трес-та Грозненски монтажни участка слесарий-вентиляци-онникий бригадира.
3. **Баталова** Элима Ваха-евнана — Ножай-Юртовски района юкъарча дешара За-май-Юртовски юкъерча шко-ла хьехархочоа.
4. **Богатырева** Мухарбика Зейнапа — Назрановски три-котажин фабрика швея-мото-ристкана.
5. **Будера** Иван Дмитрие-вича — «Грозненский рабо-чий» яхача издательства ти-пографе наборщика.
6. **Бязиева** Лейла Магоме-довнана — Малгобекски рай-она централизованни биб-лиотечни система библиотека-ра.
7. **Вагапов** Байкела — Грозненски района «Атагин-ский» совхоза механизиро-ванни звеной звеньевойна.
8. **Гайтов** Абукара Татар-хана — Назрановски района «Экажевский» совхоза меха-низированни звеной звенье-война.
9. **Дукуев** Іабдурахман Ду-каевича — киносета Гудер-мески дирекце киномехани-ка.
10. **Евлоева** Клавдия Ах-метовнана — Назрановски района культура ЦІен кон-цертмейстра.
11. **Ивакикин** Иван Гри-горьевича — «Старогроз-нефть» яхача мехкдаьттен газн йоаккхача управлене оператора.
12. **Казанцева** Татьяна Федоровнана — Грозненски маькха комбината пекара.
13. **Лечаев** Салман Исае-вича — Вознесенски газ чакхйоахача завода керттер-ча технолога.
14. **Лузво** Евгений Ивано-вича — Грозненски газ чакх-йоахача завода слесара.
15. **Мальсагов** Инаькъий Мурада — халкъа депутатий Назрановски районни Совета исполнительни комитета от-дела заведующена.
16. **Михайлов** Шарип Ми-каилович — «Чечингель-строй» треста № 323 йолча дІа-юха лелача механизиро-ванни колонна комплексни бригади бригадира.
17. **Михаленко** Галина Николаевнана — Наурски района «Плодопитомниче-ский» совхоза комплексни бригада бригадира.
18. **Оздоева** Аюпа Хьавай-но — Ахриев ГІапура цІе-рагІча «Электроинструмент» яхачи Назрановски завода слесара-сборщика.
19. **Перепечаев** Леонид Никоноровича — «Электро-прибор» яхача Грозненски завода керттерча конструк-тора отдела бюро начальни-ка.
20. **Пичугин** Александр Михайловича — «Грозтру-бопроводстрой» треста № 3 йолча гІишлон-монтажни уп-равлене слесарий-монтажни-кий бригадира.
21. **Пыхачев** Георгий Бори-совича — Л. Н. Толстой цІе-рагІча Нохч-ГІалгІай пачча-хьалкхен университета ка-федра заведующена.
22. **Станкеева** Александра Романовнана — Грозненски ацетонови завода кочегара.
23. **Сухорукова** Вера Ио-сифовнана — Сунженски района ЦІеча Эскара цІе-рагІча колхоза доаркана.
24. **Токарев** Евгений Ми-хайловича — художника.
25. **Шевченко** Надежда Михайловнана — В. И. Ле-нина цІерагІча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахча заво-да йоккхагІйолча оператора.
26. **Шульга** Владимир Гавриловича — «Красный молот» яхача Грозненски ма-шинашъеча завода отдела начальника.
27. **Шуидулаев** Абдул-Хьа-мид Алиевича — Надтеречни района «Надтеречный» сов-хоза директора.
28. **Юнусова** Медиева — Нохч-ГІалгІай гІишлон уп-равлене домостроительни комбината штукатурий бри-гадира.
29. **Яблокова** Галина Ива-новнана — Нохч-ГІалгІай книжни издательства йок-кхагІйолча редакторе.

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель **М. ЯСНОВ.**
РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь **Х. НЕШКОВ.**
Москва, 1982 шу, 28 сентябрь.

П. И. МЫГИЕВНА «РСФСР ТРАНСПОРТА ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО» ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Транспорта даькъе доккхий гІулакхаш карагІдуьларах **«РСФСР транспорта заслуженни болхло»** яха сийлен цІи лойла **Мыгиев** Петр Ивановича — Къулбаседа Кавказски машинаьшъа Гудермес локомотивни депо слесара. Нохч-ГІалгІай АССР

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель **М. ЯСНОВ.**
РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь **Х. НЕШКОВ.**
Москва, 1982 шу, 28 сентябрь.

«РСФСР ЗАСЛУЖЕННИ ГІИШЛОНХО» ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ГІИШЛОШЪЕЧА ОРГАНИЗАЦЕЙ БОЛХЛОШТА ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

ГІишлошъяра даькъе дика хІамаш карагІдуьларах **«РСФСР заслуженни гІишлонхо»** яха сийлен цІи лойла:

1. **Хадиев** Шамсудена — № 2 йолча гІишлой монтажни управлене комплексни бригада бригадира.
2. **Цечоев** Инаькъий Іаддал Хьамида — цІенош деча комбината монтажникни бригадира.
3. **Черевиченко** Николай Семеновича — «ГІавэлектромонтаж» треста Грозненски монтажни управлене электромонтажника.
4. **Черевнин** Петр Петровича — № 105 йолча дІа-юха лелача механизированни колонна [illegible] бригадира.

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель **М. ЯСНОВ.**
РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь **Х. НЕШКОВ.**
Москва, 1982 шу, 28 сентябрь.

А. Н. ТАРЧИНСКАЯНА «РСФСР ТЕКСТИЛЬНИИ ЯЙГАЧЕН ПРОМЫШЛЕННОСТА ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО» ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Йигача промышленноста даькъе доккхий гІулакхаш карагІдуьларах **«РСФСР текстильнии йигачен промышленноста заслуженни болхло»** яха сийлен цІи лойла **Тарчинская** Азма Нуридиновнана — Грозненски производственни швейни объединене швея-мотористкана, Нохч-ГІалгІай АССР

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель **М. ЯСНОВ.**
РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь **Х. НЕШКОВ.**
Москва, 1982 шу, 28 сентябрь.

«РСФСР ЗАСЛУЖЕННИ ЮРИСТ» ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Социалистически законность чІоагІдеча доккхий гІулакхаш карагІдуьларах,

«РСФСР ЗАСЛУЖЕННИ ЮРИСТ»

яха сийлен цІи лойла:

1. **Рязанцева** Галина Григорьевнана — Нохч-ГІалгІай АССР керттерча паччахьалкхен арбитра.
2. Милице майора **Темирбиев** Ахмет Исаевича — Нохч-ГІалгІай АССР город Грозне халкъа депутатий Ленински районни Совета исполнительни комитета чурча гІулакхий отдела следственни отделене начальника.

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель **М. ЯСНОВ.**
РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь **Х. НЕШКОВ.**
Москва, 1982 шу, 28 сентябрь.

«РСФСР МЕХКДАЬТТАН ГАЗОВИИ ПРОМЫШЛЕННОСТА ЗАСЛУЖЕННИ БАЛХАХО» ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР БАЛХАХОШТА ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Мехкдаьттан газовни промышленноста даькъе дика гІулакхаш карагІдуьларах «РСФСР мехкдаьттан газовни промышленноста заслуженни балхахо» яха сийлен цІи лойла.

1. **Серебряков** Виктор Григорьевича — «Грознефть» яхача производственни объединене буруш тохара балхий Старогрозненски управлене керттерча инженера.
2. **Сугаипов** Али Мадиевича — «Грознефть» яхача производственни объединене буруш тохара балхий Грозненски управлене дизелиста.

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель **М. ЯСНОВ.**
РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь **Х. НЕШКОВ.**
Москва, 1982 шу, 28 сентябрь.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЮРТА БОАХАМА БОЛХЛОШТА РСФСР СИЙЛЕН ЦІЕРАШ ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Юрта боахама даькъе доккхий гІулакхаш карагІдуьларах сийлен цІераш лойла:

«РСФСР ЗАСЛУЖЕННИ АГРОНОМ»

1. **Манаев** Халид Тесаевича — Ведениски района «Плодопитомнический» совхоза керттерча агронома.
2. **Осипова** Нина Георгиевнана — Наурски района «Красное Знамя» яхача колхоза керттерча агронома.

«РСФСР ЮРТА БОАХАМА ЗАСЛУЖЕННИ ИНЖЕНЕР»

Балиноев Георгий Борисовичa — юртбоахама производственно-технически Іалашбара йолча Нохч-ГІалгІай АССР Паччахьалкхен комитета специализированни дІа-юха лелача механизированни колонна начальника.

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель **М. ЯСНОВ.**
РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь **Х. НЕШКОВ.**
Москва, 1982 шу, 28 сентябрь.

Г. А. МАСЛЕННИКОВНА «РСФСР ЗАСЛУЖЕННИ ХИМИК» ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Химически промышленноста даькъе дика хІамаш карагІдуьларах **«РСФСР заслуженни химик» яха сийлен цІи лойла Масленников** Геннадий Андреевича — СССР 50 шу дизара цІерагІча Грозненски химически завода аппаратчика, Нохч-ГІалгІай АССР

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель **М. ЯСНОВ.**
РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь **Х. НЕШКОВ.**
Москва, 1982 шу, 28 сентябрь.

В. В. ВИНОГРАДОВНА «РСФСР ІИЛМА ЗАСЛУЖЕННИ ДЕЯТЕЛЬ» ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Іилман педагогически балха тІа доккхий гІулакхаш карагІдуьларах **«РСФСР Іилма заслуженни деятель»** яха сийлен цІи лойла **Виноградов** Виталий Борисовича — исторически Іилмай доктора, профессора, Л. Н. Толстой цІерагІча Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен университета дерригъюкъарча историе кафедра заведующена.

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель **М. ЯСНОВ.**
РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь **Х. НЕШКОВ.**
Москва, 1982 шу, 28 сентябрь.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ДАРБАН-ПРОФИЛАКТИЧЕСКИ УЧРЕЖДЕНЕЙ БАЛХАХОШТА «РСФСР ЗАСЛУЖЕННИ ЛОР» ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Халкъа унахцІено лорарча даькъе дика хІамаш карагІдуьларах «РСФСР заслуженни лор» яха сийлен цІи лойла:

1. **Агиаева** Зинаида Васильевнана — республикански больница отделене заведующена.
2. **Хажалиев** Ваха Абуевича — «Грознефтеоргсинтез» яхача производственни объединене медико-санитарни часта лора.

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель **М. ЯСНОВ.**
РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь **Х. НЕШКОВ.**
Москва, 1982 шу, 28 сентябрь.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ХАЛКЪА ОБРАЗОВАНЕ БОЛХЛОШТА «РСФСР ШКОЛА ЗАСЛУЖЕННИ ХЬЕХАРХО» ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Халкъа образоване даькъе доккхий гІулакхаш карагІдуьларах

«РСФСР ШКОЛА ЗАСЛУЖЕННИ ХЬЕХАРХО»

яха сийлен цІи лойла:

1. **Беркен-Хаева** Джабраьила Мадинана — город Назрана № 3 йолча юкъарча дешара юкъерча школа хьехархочоа.
2. **Ганжуева** Айшет Омаровнана — Надтеречни района юкъарча дешара Новогорски юкъерча школа директора.

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель **М. ЯСНОВ.**
РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь **Х. НЕШКОВ.**
Москва, 1982 шу, 28 сентябрь.

«РСФСР ЗАСЛУЖЕННИ ЭНЕРГЕТИК» ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ С. Д. ВАЛУЕВНА ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Энергетика даькъе дика гІулакхаш карагІдуьларах **«РСФСР заслуженни энергетик»** яха сийлен цІи лойла **Валуев** Степан Дмитриевича — «Грозэнерго» районни энергетически управлене № 2 йолча ТЭЦ смена начальника, Нохч-ГІалгІай АССР.

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель **М. ЯСНОВ.**
РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь **Х. НЕШКОВ.**
Москва, 1982 шу, 28 сентябрь.

А. К. МОСКАЛЕВАНА «РСФСР ТОРГОВЛЕ ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО» ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Советски торговле даькъе доккхий гІулакхаш карагІдуьларах **«РСФСР торговле заслуженни болхло»** яха сийлен цІи лойла **Москалева** Анастасия Кирилловнана — Грозненски универмага секце заведующена, Нохч-ГІалгІай АССР.

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель **М. ЯСНОВ.**
РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь **Х. НЕШКОВ.**
Москва, 1982 шу, 28 сентябрь.

С. М. ЛАГУТИНА «РСФСР КУЛЬТУРА ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО» ЯХА СИЙЛЕН ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Советски культура даькъе доккхий гІулакхаш карагІдуьларах **«РСФСР культура заслуженни болхло»** яха сийлен цІи лойла **Лагутин** Сергей Михайловича — телевиденен радиовещанен Нохч-ГІалгІай АССР Паччахьалкхен комитета председателн.

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель **М. ЯСНОВ.**
РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь **Х. НЕШКОВ.**
Москва, 1982 шу, 28 сентябрь.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА — ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

ХЬИНАР АЙДЕ ХІАРАНЕ

Укх деношца отчетно-хоржамий собранеш хилар МалгІабика райпо. Отчетни юкъагІа партийни организаце балхах даьца доклад бир партбюро секретара Р. А. Картоева.

Партийни организаце, ше йоккха еце а (19 коммунисти цхьа кандидати ва цуй мугІарашка), боккха организаторски политически болх баьб коллективе. Ховш ма дарра, коммунисташ дукха бар аьхна хилаш парторганизаци денал долаш. Долла хІама болх лелабе, шоай ик лаш бакъахьа чургдолча тайпара дІанийсле шоай хьинаречa къахьегамцеи общественни вахаре дизза дакъа лацарцеи хьоихам а телаш, парте боацараш шоашта тІехьабаха церна хирих тийша да.

Отчетни юкъагІа, белгалдаьккхар докладчико, шийн планаши социалистически декхараши кхоачашдаьд райпо коллективо. 1982 шера 8 бетта 105,8 процент кхоачашъяьй товарооборота план. КарагІдийнача дикача хІамашта уйла тІа а яхийта, парторганизаце секретара белгалдаьхар балха тІара кхоачамбоацарашн теркал ца деш диса хІамаши. ХІаьта а кхоачам болаш критика еш яцар доклад. Цо хьоаха ца деш дитар КПСС XXVI съезда указанешка хьежжа тІаьй ца решенеш кхоачашъяра тІахьожам ца лоаттабар. Боахама гІулакхашнара дукха кхоачамбоацараш партийни бюро оагІонгахьара хаьтта лоаттабеш тІахьожам ца хилар бахьан долаш нийслу.

Докладчика а пренешка къамаьлаш даьча коммуниста-ша а хьоахаданзар районе кооперативни торговли дегІахара боарам лоха хилар, хІанзарча хано дІадехарашкен бахача наха эшарашкен хьежжа ца хилар. ДегІайоагІаш яц розничии торговли, общественни кхачан предприятей сеть, складскони холодильни боахам. Мела къестаду тикаштен столовештен реконструкци яра, цар чу хІанлара торговни, технологически, холодильни оборудовани оттаяра дешаш. Де доагІар лац торговле прогрессивни формаши методаши юкъеяхьара, цун культура лаккхъяра.

Туллаш мара хьоахаданзар Картоевен Эдельбиевен паччахьалкхен розничии маьхаш райпо телхалешн хІама эца баьхка нах Іехабеши моттигаш хилар. Эшача ассортиментах дола товараш кІезига хул дохкаш, во вІаштІехьдаьккхад бахача нахагара сов йола юртбоахама продукци хьанйелга. Кхоачамбоацараш ла кооперативни доалахье леранра. ХІаьта ишта кадраш ххеярен балхаш тІа дІаиниськярен даьхье. Уж дешаш дийцадац отчетни юкъагІа партбюро заседанешкен собранешкен.

Дуккха цхьан 1981 шера гучадаьккхай 12421 сома недостача хиний 181 моттиг, хІаьта 1982 шера 9227 сома недостача хиний. Моттигаш к къахьегамен производственни дисциплина телхаеш. Дукхьал советски торговле правилаш телхаярах райпо правлене дика решенегІа бехк баьб 10 сага цу даьхье, цхьаьц коммуниста а. Цхьабакъда уж факташ церра нийцаяи коллективашкен партийни бюро заседанешкен. Цу ерригача факташ хьахьоих, тІахьожам во вІашиІехьаьнкха болхлошта шоай декхараш дерттІа кхоачашдеш ца хилар, шийн балха тІа хІаранеця билла бехктокхам ца четаш хилар.

Доклада дукха хІама Іотіанхеташ дацар пренешка дакъа лаьцача коммунисташа даь къамаьлаш а. Критически анализ еш, шоай къахьегама коллектива дІахо наставара производственни даланеш кхоачашш тІехкхоачашъяра ни оарцагІъаьнкхара бокъонца йоахо еш дацар уж.

ХІара коммунист, хІара болхло хьинаре вахара потенци йолаш хила везилгах дийцар ше собране къамаьл деш С. А. Мамилова. Къаьстта белгалдаьхар цо творчески инициативана шерра никъ хьабеллаш, дикагІдола граждански гІулакхаш гойта вІаштІехьдоалийташ йолча социалистически яхьа торонаш.

Цхьабаьнда, пов С. А. Мамилова а заготконтора коммуниста дуцдаьтар КПСС ЦК майски (1982 ш.). Пленума решенеш кхоачашъяра бер магагІа болх ба, дІахо йолаги хана Кхачан программа шоаш ишта кхоачашъе дага ба.

Коммуниста А. М. Эдельбиева белгалдаьккхар, партийни бюрос профсоюзая, комсомольски организацешта дерттІа кулгалдаь ца хилар, политически дешара кружокийн школайн балха кхоачам болаш уйла тІа ца ахийтар. Бюро заседанешка коммунисташка ладийгІадац парте Уставо дІадехараш цар кхоачаш ишта ду кар дукха. Цхьабакъда, нов А. М. Эдельбиева цхьа дош алазар администраце боахама гІулакхашта тІахьожам лоаттаоара шийна еннача бокьнах партбюрос пайда ца эцаш хиларах, массеи тІахьожама бе-беча тайпай гІулакхаш нийсдеш. Царна доштам телаш ца хиларах, партийни паччахьалкхени дисциплина тешшаме кхоачашъелга белхлошкара хьа ца дехаш хиларах.

Дукха кхоачамбоацараш да автомобильни транспорт лелаярен цуна эксплуатаца ярен даьхье.

Укх тІеххьарча хана дича мелбаьлийтаб райпо ерригача подразделенешна планаш эзанеши социалистически декхараши хан-хьалхьа кхоачашдара лоаттабу тІахьожам чІоагІбара болх. Райпо уж деррига кхачамбоацараш коммунисташа шоай гІулакх дерттІа па лелалар бахьан долаш нийсденнад.

Партийни собране, коммунисташа аь критически замечанеш теркал а еш, социам бир лакхе мег дийна кхачамбоацараш цІенлаьб дІадаха. Белгалдир идейно-политически дикагІа болх вІаштІехьбаккхара тІадоіха вахьхаш.

Партийни собране балхана дакъа а лаьцар. къамаьл а дир КПСС горкома бюро [illegible] на М. А. Мацуевен инструктора М. Л. Тангиевен.

Л. НАЛЬГИЕВА,
«Ленина байракх» яхача газета редактора заместитель.

Юрта горизонташ

МОЛДАВЕ БЕШАМАШ

[illegible]

БОКЪОНЦА ВОЛА ХЬЕХАРХО

СССР-н 60 шун, Нохч-ГІалгІайн автономе 60 шун, нохчийн гІалгІайн шовзан лоІамагІа Россена юкъебаха 200 шун дазара шіейн тІакхоачаш хьинарг къахьегаш ба вай республикера къахьегамхой.

Царех цаІ ва Назранерча № 3 йолча школера хьехархо новкъост Медов Жабраила Поакъап.

Вайга дукха ха сиса а, хьинар, кІоаргара хьаькъал долаш вола Медов Поакъап дукха хана дена ковлаш а волаш волаш сацна хетаду духьашха цунна гІулакх хиннача сага. ЧІоагІа безаме а доархІаме а да цунна литературах, лакхара классашкарча дешархоех, кхуаш доагІа тІехье кхетамца кхееран, хьехархой балха тІа нийсду ча халонех лаьца, ишта кердача программех а наьна мотт, литература хьехарах лаьца къамаьл дар.

ЧІоагІа гІадболх студенташ практике бахача шоаш Медов Поакъап волча нийсбелча. Цо студенташ ІомабУ дешархошца юкъметтиг нийса лелае ха, урока конспект оттаеш, методически приемаш хувцаш лелае, бувзам болаш йола текст лаха, шоай урокаш тахка, цу урокаш тІа нийсленна кхоачамбоалраш лаха я уж тоаде а. Ишта шоай тІайоагІача хана бе белача балхах кхетабар бахьан долаш, къаьстта чІоагІа ия лоархІаш а везаш а хул уж.

Эггара хьалха Поакъапа урока тІа вахача, классера сатем саббарагІа хьехархочо ду къамаьл, сих ва дуди уйла а еш дешархоша душ дола жопаш хелача, классе чІоагІа беш болп болх ца ла бала тарду. Цхьабакъда, из урока гуш дола гучара сурт да. Укхаза ІомабУ дешархой болх бе а уйла е а.

Медова хІара урок чІоагІа уйла еш кийчъяь хул. Цу сабарерча, ала долаш волча хьехархочун урока тІа вахата холургаш чувеначоа моттийта, гойтама лелаеш дола хІама. шига деррига кІоаргача уйланца кийчдаь хул. ЧІоагІа белам тІабахе кхоачашбу дешархошца шоаш та бевна болх. Поакъап дешархошца беча балхага а хьежаш, гІалат дар тоа а дайташ, бокъонех кхетабеш парташта юкъегІолла волалу хаттараш ду болх нийсагІа дІаоргболаш. Цхьаза ерригача класса хозийташ царна массанена а пайдане замечаниеш ю.

VIII-ча классера урок «нийсон эргеи» къамаьл (юкъара кхетам). Дийшар кердадаккхара гІо ду массанега деча хаттараша: масса способ я уйла дІаалара? МагІаш а мишта а яІашагІйокх нийса къамаьл юкъе долаш йола предложенеш? Сенах оал нийса къамаьл? Фу белгалду автора дешаш? МагІа сецара хьаракаш уеттаду нийса къамаьл автора дешашта хьалха хилча? ТІехьа хилча? Юкъе хилча?

Дешархоша массане а дакъа а доалаш дика болх бу, эшаш хилча деннача жопа хІама тІатох, художественни литература тІара масалаш кхеха (уж хьалхе шагІа кийчду). Цул тІехьагІа упражненеш ю.

Хьехархочо шІаьнна а нийча бокъо (формулировка) дІаалаш, шоаш уйла а яйташ хьа вІашагІайолийт дешархошца. Хьалха Іомадаьнех пайда а эцийташ. Из а къамаьл шаьрдара йола болхаца лард. Къамаьл шаьрдара деІадара дела балха ша шар хулаш ло дешархой [illegible] тахкара балха.

[illegible]

Дешархошца массане а дакъа... [illegible]

[illegible] Р. ОЛДИЕВ.

группо дІа ладир хІана волаш волча лоадонхочо — Олиева Салмана А. Г. Гойгова лаьца дийнар. Массехк дешархочо Гойгова наьхаташ дера. Цхьабоачарна массехк сурт керадир. Царна юкъе дар А. Г. Гойгови М. Горьким Тийрия чІожа вІашагІкхий тача хана даьккха сурт а. Кабинете материалашнара дешархоша хьалехар А. Г. Гойгова кхоллаьмах лаьца Серафимовича, Ставске, Пантюхова, Макара Пасынка яздаьб статьяш.

Цу тайпара болх баьчу тІехьагІа йолондохох бераша вахара а делара а бола хьокхам, хьехам душ йола поккхагІа доттагІа а хул.

Хьаьнар вай кхы пхьаькха масал. Н. С. Тихонова яздаьб «Серго лоамашка» яха поэма Іомаеш, дешархой чІоагІа белам хилар цу хана вай мехка хиннача исторически лоаттамах лаьца йола материалаш гулъе. ННеагІча классера бераша лехар граждански тІем тІа 20-ча шерашка дакъа лоацаш хиннача нахах лаьца яздаь дукха статьяш, книжкаш, брошюраш. гІалгІай халкъо цу тІем тІа дакъа лацарах дуцаш даь къамаьлаш, телеграммаш текташ.

Поакъапа урокаш тІа касткастта хила везаш хул со. Цига сона гу цо ший урокаш тІа гойтама гІирсех, технически кхоачамех, суртий альбомех мишта пайда эц.

Кхы цхьаькха а я Медова Поакъапа беча балхаца чІоагІа лоархІаме моттиг. Цо я сочиненеш язъе дешархой ІомабУ. Цо дешархой де ледачох дикка дІахкхетабу. Бераша яздаь сочиненеш тІа цхьа моттиг теркал ца еш йитаж тохкам беча хана. Цул тІехьагІа цу сочиненешка гучадаьнна дикалар а кхоачамбоацар а классе дешархошка дІадувц, уж кхоачамбоацараш мишта тоаде деза а кхетабу. Къаьстта уйла тІаьхйита къахьег цо шоай уйла, дагарлар шІенача литературин меттала дІаяла бераш Іомадеш.

Ишта, лаьрххІа Поакъапа беча балхах хьахулар дика гучадоакх Нохч-ГІалгІайн университете дІаотташ цо хьийхача бераша яздаь сочинеш къаьстта дикагІа хилара.

Литература а мотт а хьехаш чІоагІа накъа йоал Поакъапа новкъостал а деш вІашагІъелла гІалгІай меттеи литературеи кабинет. 1977 шера Республикански Іилман-практически конференци йолаш из кабинет дикагІчарна юкъе белгал я ликкхар совгІата телевизор а елар. Цу чу гулъя тайп-тайпара гойтара пособеш, карточкаш, демонстрационни материалаш, проигрыватель, кодоскоп, хоза кийчъяь я уголокаш стендаш.

Школе болх беш я Медова кулгал деш йола методически цхьаьнкхетар. Цо лаьрххІа къахьег урок тоаяра болх дІахьош. Цу гІулакха хьокхама урокаш тел, хьехархошта царех лаьца шоашта хетар оал, вІаши дагабуаш. Къаьстта чІоагІа лаьрххІа къамаьл ду, хьеха еача темаех лаьца. Методически цхьаьнкхетара заседанешка хьехархоша душ инструктивни документех, журналаш тІа а вешта а арахийнача методически материалех лаьца.

Медов Поакъапа даим къахьег шийх хьехара гонаш совйоаккхаш дикагІа болх хьехархошкара масал а эц. Тоъаьв шера совгІа болх беш ший Іайна совзал дІалу кхыча хьехархошта.

Из массаза а лаьъа лоацаш хул семинарашна, Іилман-практически конференцешка. Цо деш дола къамаьл хьехархошта чІоагІа пайдане а шиаш а чулоацам болаш хул. [illegible]

[illegible]

ЧАХКИЕВ Саид.

Нохч-ГІалгІайче

Нохч-ГІалгІайче!
Хьамсар даьхе!
Шераш — лаьмо дІаяхай,
Тахан я хьо къаьстта
бІаьхий,
Тахан да хьа денкха шІей.

Нохч-ГІалгІайче,
хьажа тоннахь
Тахан къаьстта белгал да,
Хьо Россеца хоттаенна,
Хьона малх
хьадбаьнна ди.

Хала дар хьа вахар —
леларь,
Баьде йоагар шагІар шІи
ІуйІрап юрта аравьинар.
БоагІий хацар макрила шІа

Пенъаеша ворда саина
Шувлаш йолар хьопа ха,
Дине са хьа унзарлоахар,
МоастагІашна еттар ха.

Бакъда шІаьхха цхьан
дийнахьа
Лотаделар лоам чу дир:
Россе хьа Іаьцар
хьа оагІув,
Машара кулг кхоьдир

Цу хана дена, дика е во
Деча
Отташ цхьаца дІа,
Шоай кхел, вахар хьопа
дийла,
Нохчий, гІалгІай
боагІа хьа

Росси! Къаьстта я
хьа чиеен
Из шеволчоа дІагуш за
Ирал, машар.
кортамукъале —
Шедар, шедар хьогар да

Хьогар дениа дувла беркат
Варгаш дийна, дагардаь
Дуцен гений — сийлахь
Ленин
Іа ага чу теркабаь.

Іа хьагулдаьл хьайна гонахь
Къамаш, халкъаш —
венкарий,
Цар а хьоца лоатто лакха
Вай советий мехка сий.

Са мохк! Хьаьна да хьа
оахам,
ХьатІабоал хьа хІара фийг
Тахан къаьстта сийрда
лепаш
Ба хьа дега хІара сийг.

СОВЕТСКИ ПАЧЧАХЬАЛКХЕНО КХЕБАЬБ УЖ

Ха дІаяхарах ІамагІа дийрача фотографеш тІара хьа хьежаш да гІелдена тиша хІамаш тІаювха бераш. Цар бІаргаш бехий гІайгІах хьаддила да. Шоай дІамигача вахаре мел боккха бала да бийаб, мел дукха бІаргех хий Іоахийта дийлад цар. Уж да арминий бераш, бой дІахо йодаш ханара цар вахар мишта хургдар кхетаде хала да, нагахьа саина Сийлахь боккха Октябрь кот а баьнабенаре. Армене Советски Іаьдал а оттадецаре «Советски Армениега кхьочай цхьаькха даньа доацаш болча нахах латта, дІайоалаш латта тІехьие». Цунга кхьочад бІаь заар бо чудоагІа доккха эскар. Из — еррига а накха гІайгІаш, нах бехкара, балан, соготон жожагІате я.

ХІаьта къахьегаш болча Армене фуннагІа хуле а цу жожагІатенах наха вахар деригда» Ишта аздаьд 20-гІа шераш долалуш Советски Армене правительства эггара хьалхарча председатела Мясникян Александра. Цу хана дена 60 шу дІадехад. Фотографе тІа гуш дола бераш бой хьалкхийна дукха ха я. Царех цхьашена а шийх бо хетаргдоацаш де мел эшар а деш уж Советски паччахьалкхено хьаккхедаьд. Царех дукхха бараш Іилма, культура, искусствна шІи хела бола деятелаш хиина дІаэттаб. Поэт Наири Зарян, СССР АН член-корреспондент, вовзаш вола филолог Эзрас Асратин, СССР халкъа артист.

Социалистически Къахьегама Турпал режиссер Вардан Аджемян, вадархо Гурген Маари — уж берий шІенойна воспитанникаш хиннарех цхьабараш мара бац. Бера хана дена Советий Мехко йоанхо еш, терко еш, шІи хела бола специалисташ хиина дІаэттача цар шоай деррига вахар хетаду социалистически Нана-Даьхенна гІулакх дара.

СУРТА ТІА: берий шІен воспитанник, архитектура доктор Варадат Арутюнян, хІанз Еревански политехнически института архитектура кафедра заведующи, исторически памятникаш лорадара йолча общества председатель шийх ученикашца цхьана.

Б. НЕМРУТА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЦІЕЙНА НАКЪАДОЛХАШ

Нохч-ГІалгІай книжни издательство араяхийцад Нохч-ГІалгІай АССР 60 шу яха юбилейни статистически сборник.

Сборника тІа дувц ший автономи хьайича денз республика къахьегамхоша экономически а социально а дегІадоагІача даьхача толамех.

Сборник кийчдаьд Нохч-ГІалгІай АССР статистически управлене балхахой коллективо.

ЯХЬЕ БАЬННАБ СОВЕТСКИИ МОНГОЛЬСКИИ МАШИННАЬКЪАХОЙ

Яь ьынай уих шера хьалхарча шах бетта Малхбоалеи — Сибирски Улан-Баторски машиннаькъий коллективашта юкъе лаьттача яхьа итогаш ХІанз котбаьннаб сибиракаш.

Иркутске торжественни собране советски машиннаькъахошта «Дружба — Найрамдаль» яха карара — кара тела байракх хьалуш. Улан-Баторски магистрала наькъа профессиональни совета председатела Л. Чулунбатл белгалдаьккхар, бархІ шу хьалхагІа советски монгольски машиннаькъахошта юкъе йоласначча социалистически яхьо производственни ладанеш, толаме кхоачашъе гІо деш хилар.

Экономически даьккхе цхьан гІулакхаш леладеш шиша а оагІоно тІанйдаь декхараш ханнахьа кхоачашдара, поездай лелар вІашітІехьдаккхар эргадаьккха тоадаро, хьалха латта опыт вІаши йовзийтаро гІо ду болх ца беш йоаха ханаш чІоагІа лоацъе, станцей поездаш дІа-юха тІехьювлийтара торо лакхъе.

Улан-Баторски магистрале балха юкъейоалаяй СибирегІа шедика хилар хьахьенха управлене автоматически система. ХІана монгольски диспетчераша а духхьала юопка тІа пІелг дІа тІа а тоІабий кийчду наькъаш поездаш тІанйяра. Автоматика лакхъбий наькъашка поездаш лелара кхерамале, производства культура.

Социалистически яхьо производства сфере толаме къахьега новкъостал доь ца Іеш, чІоагІа шерлу культурни бувзамаш. Из белгалдаьккхар Малхбоалеи-Сибирски машиннаькъа дунен халкъашта юкъерча перевозкашта волча инспектора В. Сухиева Хан-ханнахьа дІа а юха а ухийт делегацеши самодеятельни коллективаши. вІашагІъехк вошал долча мехкий вахарах дувцаш йола фотовыставкаш.

А. РОГАЧЕВСКИЙ.
(АПН).

ЦІерах лорабалара

Уих денешка Грознерта Ваьлагіча микрорайона агитплощадка тІа дилар наьха бохамаш шІерах лоравеча охрана хетаяь сайре. Цу мероприяте тематически фильмаш кийчъяьяр № 56 йолча юкъерча школа ший лоІамах йолча пожарни дружина. Сайрен доакъашхошта хьал хаша шІерах бохамаш лоралара уж тІахьелаш къамаьлаш дир дружина активисташа, къаьстта долча военизировани пожарни даьхьа инспектора С. Котова.

Цул совгІа бераш шІерата ца кхаьинтарах а тІакхачинтача дувлача дуламех а лекци йиншар ший лоІамах йолча Буритсовски пожарни общества Ленински районета председатела В. И. Доценкос.

Сайре чанйоалаш гулбеннараша дакъа лаьцар пожарни охрана вонюнсе, толаш хиннараш белгалбаьхар мах болча совгІаташца.

Ю. ПОВАЛЯЕВ

ШКОЛА—80 ШУ

Кастта ший 80 шу дизар дезде кийчлуш я Грознера № 13 йола юкъера школа. Деитхьа шу... Тамаш я-кх ишта йоккха юбилей кхагІакхаьча республике кхы цхьаькха школа яц. Цхьан хана школа чуйолча шагІа хиннай А. С. Пушкина шІерагІа реальни училище, бІаь дийнахьа Грозне тІом лаьттача хана цу чу хиннай болх лоех, салтех болча депутатий штаб, хІаьта Сийлахь боккхача Даймехка тІема хана — госпиталь. Ала доаладІаьхий за школа истори, бакъда, 1950 шерага кхачаша йола школа архив тахантарча дийнадь йоацаш я пурдуха нийтхъало за школа хьехархошта дешархошта цун истори юхаметтаоттаде. ХІаьта э цар лехав 1913 шера школе географи хьехаш хиина Григорьев, кхьбарах.

Октябрь бетта хургйолча цу юбилейга тІатеІІа кийчлуш я хІанз школа.

Л. ГАВРИЛОВА
университета студентка.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Чехословаке итташ эзараш пионераш чубоагІаш я школашкарча пионерски дружинашка, пионерийн вагирхойи шІен-шьа вІашагІъехха дунен халкъашта юкъерча доттагІала клубаш. Бераша бувзамаш лоатта а ду уж дегІа а кхуил пешарашха долча социалистически мехкашкарча шоай нийсархошца. Хан-ханахьа дІа юха наьхаташ ухийташ, вІашагІбетталуш хилаpo торо хулийт вахар дІа юха довзийта, кхуш йоагІача тІехьен интернационализма уйла дегІайоалае.

СУРТА ТІА: городе Дачицерча цхьан школе вІашагІъеллача интернациональни доттагІала клуба членаш.

ЧТК—ТАСС сурт.

Социалистически мехкашкара хоамаш

БАМА ДОЛА ЭЛЕКТРОВОЗАШ

Къаметтал кхоьалкъа гра дусаги кхоачаш шелал оттача а болх бе йиш йолаш ба «ЧС-8» яха керда электровоз «Школа» яхача чехословацки производственни объединене хьаеш затт хІана цун опытни образеш. Цу наьбола юрн мотинашта лаказ даьд Советски Союза царех Байкало-Амурски магистрале пайдаэцара. Массехк бетт баьича хилахарча шин электровозашта вагІора поххамаш дерзда хьалхагІа Чехословаке цул тІехьагІа БАМа [illegible] на.

(АПН)

ДРОЖАН ЯХАЧА ДОЛАЧА ХИ ТІА

1000 шу Нохахи 54 [illegible]

[illegible]

ватт иаз болаш цаІи 54 меговатт иаз болаш цхьаьккхеи ши турбина а йолаш йола йоккха гидроэнергетически комплекс. Плотина хьаерйа бІаь миллион кубометр совгІа хий чулоацаргдола хий лоаттаде моттиг. Комплекс эксплуатацие дІаяла лаьрхІад 1984 шу тІакхоачаш.

(АПН).

ЭГГАРА ЖИВОПИСНЕГІА ЙОЛЧА МОТТИГАШКА

[illegible]

ХІара аьхки итташ эзараш долча Монгольски бераша чаьккхаш каникулаш мехка эггара хоача моттигаш царча пионерски лагерешка. ХІару шу Пурцагха Гул эргахе расходаш 85 процент котехьачахем хьола хул Д. Сухе-Батора цІерагІча Монгольски пионерски организаци путевкаех вошал долча мехкий лагерашка хул кхаьний декархой цхьа дакъа, эггара гІаиха бараш тела «Артеке» бола путевкаш.

(АПН)

«ВИДЕОТОН» ЛОАТТАЮ

Карарча пятилетке (1981—1985 шераш) алсамъяьккха лаьрхІад Венгре электронно-вычислительни техника производство. Чурча а доадехьарча а рынкана эша техника лоаттаела дегІадоаладерга, хьоастадаь лелча деьккха йоккхагІа йолча пред приятеех цхьанне Секешфехервара «Видеотон» яхача заводо. Цун продукци [illegible] вошал долча мехкаша — Австе, ФРГ, Франце, Финлянде, Инде.

«Видеотонас» наделеш шІа укх эггара йоккхагІа йола экономи а карарча шера 100 миллион сома маьха электронно-вычислительни машинаш яхийта [illegible]. Экспорта 50 процент Советски Союза лаьрхІа в [illegible] ЭВМ укхана шерийн хьалхарча арегІана мехкадьта доакхача промышленносте, машиннаькъа транспорте, энергетике. Дукха ха йоаш «Видеотона» араяхийцад керда хІама — «М-52» тайпара йола мини-ЭВМ, цу тайпара йола яхх машин укх шерра а кхоачаргья СССР.

(«Будапресс» — [illegible])

ТЕЛЕВИДЕНИ

30 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаь».
8.45 — Мультипликационни фильмай программа.
9.15 — «Мичах хо, зармачаш?».
10.00 — «Киноипиьыбарє клуб».
11.00 — Гнесиначар шІерагІча Паччахьалакхен музыкальне-педагогически института камерни оркестра выступлени.
11.25 — «Кердадараш».
11.30 — «Кердадараш».
11.50 — «Пятилетка — [illegible]». Телевизионни [illegible] фильмай программа.
16.10 — Воронежски городской пионерийн дешархойи Дворец «Ровесник» яхача ансамбла концерт.
16.10 — Подмосковье. [illegible] программа [illegible].
16.45 — «Шахматни школа». Гроссмейстерий класс.
17.15 — «Кинре гІоазла». Кинопрограмма.
17.30 — Киноа артистий концерт.
18.00 — «Сал. Люисии. Дуне».
[illegible] — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Джон [illegible]» [illegible]
20.00 — «Юха а хор да». Г. Т[illegible], Ю. Бондарева, И. Меттера дувцарех оттадаьча фильм-концерта премьера.
21.00 — «Хаь».
21.35 — «Из ве шоана вовзар[illegible]».
22.20 — «Тахан дунен тІа».
22.35 — Балета артистий концерт.

II ПРОГРАММА

[illegible]
8.45 — А. П. Чехова [illegible] «Чехов Ялте», «Чехов Мелихове» яхача Іилман-популярни фильмаш.
[illegible]

19.00 — «Пятилетка цхьайтталагІа [illegible]».
19.30 — «Бар» бахча везарба — [illegible]. Тбилисски телестуде программа.
21.00 — «Хаь».
21.35 — «Хьай седа хьа дорабеха». Художественни фильм.

1 ОКТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаь».
8.45 — Мультипликационни фильмаш.
9.30 — «Юха а хор да». Фильм-концерт.
[illegible] — РСФСР [illegible] артиста [illegible].
11.00 — «Кердадараш».
[illegible]
14.30 — «Мирре гІоазла». Кинопрограмма.
15.05 — Центральни телевиденен [illegible]
[illegible]
16.20 — «20—30-ча шерий [illegible]».
16.30 — Нохч-ГІалгІай АССР 60 шу. Нохч-ГІалгІайче ший лоІамагІа Россена юкъеяха 200 шу дизарга. «Нохч-ГІалгІайченах дола дошь» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
17.30 — Нохч-ГІалгІай АССР искусствай гуллаяьнний концерт.
18.15 — «[illegible] Сталинград тІом бах 40 шу дизарга».
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — Мультипликационни фильм.
19.20 — «Камера дунена хьежа». ПІаьлошыр — [illegible] Г. Боровик.
20.15 — Музыкальни программа.
[illegible]

II ПРОГРАММА

18.00 — Нохч-ГІалгІай АССР 60 шу. Нохч-ГІалгІайче ший лоІамагІа [illegible]

11.10 — «Денна [illegible]». Корреспонденци (нохчий меттала).
11.30 — Парторганизацешкара [illegible] (гІалгІай меттала).
11.45 — «Интернационални [illegible]» (гІалгІай меттала).
12.15 — Передачай программа [illegible]
[illegible]
[illegible] — Керда хоамаш (нохчий меттала).
[illegible] — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
[illegible]
18.40 — «Юбилейна [illegible]» (оьрсий меттала).

1 ОКТЯБРЬ
ДАЬХЬАЛ [illegible] ХЬА ШІЕН, СА РЕСПУБЛИКА!

[illegible] — Нохч-ГІалгІай АССР [illegible] (оьрсий меттала).
6.32 — Передачай программа (оьрсий меттала).
[illegible] (оьрсий меттала).
6.45 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.20 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — «Зиза теха, хоаме, са республика!». Концерт (нохчий меттала).
10.00 — Нохч-ГІалгІай АССР 60 шу. Нохч-ГІалгІайче ший лоІамагІа Россена юкъеяха 200 шу дизара хетаяь КПСС обкомеи Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советеи заседани. Республикан театральни [illegible]
17.15 — Передачай [illegible] хоам (оьрсий меттала).
17.18 — «Йоккхай республикан [illegible]». Композици (нохчий меттала).
17.31 — «Зиза техе, хоаме, са республика!» яха концерт [illegible] (гІалгІай меттала).
18.00 — [illegible] хоамаш (оьрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
18.30 — Хоамаш.
18.40 — «Даим Россеца». Композици (гІалгІай меттала).

РАДИО

30 СЕНТЯБРЬ

6.10 — «Югтора [illegible]» (гІалгІай меттала).
[illegible] — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Кердадараш» газета обзор.
7.30 — Передачай программа (оьрсий меттала).
7.35 — Передачай программа (гІалгІай меттала).
[illegible]

[illegible]

Тахан республике гІайгІан Грознем хуцалуш мархаш а йолаш, йоачан а йоаций, малхбоалехьара сехьне 3 — 8 метр чІоагІа мух а хьекхар хилаш фецкха. Температура республике 13 — 20, Грозне 18 — 20 градус йовхал фе лаш хилаш тарлу.

Кхоана мархаш а йолаш, дІа а доаций, чайн-тайпара малхбоалехьарча сехьне 3 — 7 метр чІоагІа мух а хьекхар хилаш фецкха, температура буйсанна 4 — 9, дийнахьа 15 — 20 градус йовхал хилаш тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 366007, г. Грозный, Мaяковски ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-07; редакторна заместителеа — 2-85-07; жаьпхьама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-01; промышленностеи транспорта — 9-24-01; юрта балхама — 9-24-06; культура — 9-24-03; кехаш — 9-24-07; корректорски — 2-09-08.

НАШ АДРЕС: 366007, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-07; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 9-24-00; отделы: партийной жизни — 9-24-01; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-03; писем — 9-24-07; корректорской — 2-09-08.

Газет арадувл шинарей, ерси, шоаттей денешка.

[illegible] «Грозненский рабочий» издательстве типографи. Маяковского, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № [illegible]